

Výroční zpráva za rok 2022

I. Charakteristika organizace

DYS-centrum[®] Praha, z. ú. (dále také **DYS-centrum[®]**) je právnická osoba ustavená za účelem provozování společensky užitečné činnosti a poskytování služeb s takovou činností bezprostředně souvisejících s využitím své osobní a majetkové složky ve veřejném zájmu. **Posláním DYS-centra je podpora jedinců (dětí, dospívajících i dospělých) se specifickými poruchami učení a chování (dále také SPUCH) a jejich blízkých (rodičů, sourozenců, učitelů).**

Východiskem pro naši činnost je více než šedesátiletá tradice péče o děti se specifickými poruchami učení, mezi jejích iniciátory patřil i prof. Zdeněk Matějček. Na základě tuzemských i zahraničních příkladů dobré praxe, teorie i výzkumných studií usilujeme o rozvoj a zdokonalování modelů péče o uvedenou cílovou skupinu. Kromě práce s dětmi se věnujeme také dospívajícím a dospělým se specifickými poruchami učení a/nebo chování. V kontextu inkluze pokládáme za klíčový odklon od tradičního medicínského přístupu ke SPUCH a prosazujeme naopak tzv. sociální model. Jinými slovy, posun od „nálepkování“ prostřednictvím stanovování diagnóz k vytváření takového studijního a pracovního prostředí i podmínek každodenního života, které podporují rozvoj jedince a hledání způsobů, jak může zvládat všemožné životní situace i nároky školy a práce za využití svých silných stránek. Za důležité také považujeme využívání metod, jež jsou vědecky prověřené a vytvořené na základě stabilních teoretických východisek, tzv. evidence-based.

DYS-centrum[®] vzniklo **2. února 1995**. Podnět k jeho vzniku vzešel od **profesora Z. Matějčka**, který v té době postrádal organizaci, jež by doplnila a rozšířila spektrum podpory a péče o jedince se SPUCH, a rozšířila tak tradiční nabídku služeb státních školských poradenských zařízení. Činnost organizace je zakotvena v zakládací listině.

Na počátku roku 2022 doznívala ještě protipandemická opatření, která zásadně ovlivnila i způsob práce s klienty, organizaci vzdělávacích akcí a distribuci výukových materiálů v DYS-centru. Další společenské události uvedeného roku, stejně jako dlouhodobý efekt dvouletého období pandemie se bohužel odrazily na ekonomické situaci DYS-centra. Bylo proto zapotřebí uchýlit se k opatřením, která budou redukovat výdaje DYS-centra a napomohou jeho stabilizaci.

V roce 2022 tvořili **pracovní tým**:

doc. PhDr. Lenka Krejčová, Ph.D. (psycholožka – diagnostická, poradenská a terapeutická práce s klienty; manažerská a metodická práce)

Mgr. et Mgr. Zuzana Hladíková (psycholožka – diagnostická, poradenská a terapeutická práce s klienty; manažerská a metodická práce)

Mgr. et Mgr. Jana Pechancová (speciální pedagožka a psycholožka – diagnostická, poradenská a terapeutická práce s klienty, konzultace v anglickém jazyce, vedení pobočky DYS-centra v ZŠ Cimburkova)

Mgr. Jaroslava Punčochářová (speciální pedagožka – poradenská a terapeutická práce s klienty)

Mgr. Daniela Pokorná (psycholožka – dynamická diagnostika)

Mgr. et Mgr. Lucie Chourová (speciální pedagožka – poradenská a reedukační práce s klienty, spolupráci ukončila v srpnu 2022)

Bc. Veronika Pouchová (speciální pedagožka – poradenská a terapeutická práce s klienty)

Bc. Noemi Keřkovská (speciální pedagožka – poradenská a terapeutická práce s klienty)

Mgr. Lucie Kubecová (speciální pedagožka v pobočce DYS-centra v ZŠ Címburkova – poradenská a terapeutická práce s klienty, spolupráci ukončila v září 2022)

Mgr. Šimon Pokorný (pedagog – poradenská a rozvojová práce s klienty za využití metody FIE)

Jiřina Nejedlá (administrativní pracovnice; vedení obchodu DYS-centra)

Lucie Klírová (administrativní pracovnice; organizace a pořádání vzdělávacích aktivit DYS-centra; podíl na vedení obchodu DYS-centra)

Mimo uvedený pracovní tým spolupracuje DYS-centrum® s dalšími odborníky z řad psychologů, speciálních pedagogů, učitelů, logopedů, neurologů, pediatrů, rehabilitačních pracovníků apod., kteří se podílejí na péči o klienty DYS-centra, nebo v DYS-centru lektorují kurzy a další vzdělávací aktivity pro odbornou veřejnost.

Orgány ústavu jsou **ředitelka a správní rada**. V roce 2022 byla ředitelkou doc. PhDr. Lenka Krejčová, Ph.D. Členy správní rady byli:

- ✓ Jiřina Nejedlá
- ✓ Mgr. Pavel Dosoudil
- ✓ Mgr. Jana Strnádková

Dále je členkou vedení DYS-centra **zástupkyně ředitelky**, Mgr. et Mgr. Zuzana Hladíková. Mezi ředitelku a zástupkyní ředitelky jsou rozděleny povinnosti i pravomoci související s managementem DYS-centra. Ve většině úkonů jsou navzájem zastupitelné.

II. Činnost DYS – centra

Aktivity organizace byly v roce 2022 realizovány v následujících oblastech:

1. Poradenská činnost

DYS-centrum® nabízí klientům **komplexní diagnostiku specifických poruch učení a/nebo chování**, případně dalších výukových obtíží. Kromě tradičních vyšetření nabízí DYS-centrum® jako jedna z mála organizací v ČR také tzv. **dynamické vyšetření**. Využívá pro to diagnostické nástroje několika autorů – R. Feuersteina, D. Tzuriela, C. Lidz. Mimo to probíhají na základě poptávky klientů některá vyšetření také v anglickém jazyce za využití původních anglických či amerických diagnostických nástrojů. Diagnostika je nabízena všem věkovým kategoriím.

Nejrozsáhlejší složku spolupráce s klienty představují **terapeutické a rozvojové (kognitivní trénink, reedukace) aktivity**, které jsou realizovány od předškolního věku do období dospívání, případně i s dospělými. U klientů navštěvujících základní a střední školy se zaměřujeme na tzv. reedukace, nácvik studijních postupů a strategií, hledání kompenzačních mechanismů. U dětí předškolního věku podporujeme rozvoj schopností a dovedností potřebných pro úspěšné zahájení povinné školní docházky.

DYS-centrum® zařazuje do práce s klienty tradiční, dlouhodobě osvědčené postupy, které kombinuje s novými, vědecky prověřenými přístupy. Hlavní snahou je minimalizovat obtíže související s problematikou SPUCH a současně vyzdvihnout a rozvinout silné stránky jedince. V rámci **individuální terapeutické péče** pracujeme podle metodických materiálů tuzemských i zahraničních odborníků. Tradiční aktivity s dětmi i dospívajícími obohacujeme o využívání moderních technologií, jež mohou klientům napomoci při zmírňování obtíží ve čtenářském i písemném projevu. Významným předpokladem volby nových metod pro práci s klienty je jejich zaštitění odbornou vědeckou komunitou a prověření výzkumnou činností (tzv. na výzkumu založené metody). Zcela odmítáme využívání nedůvěryhodných metod, které jsou založeny na dojmech a nerelevantních východiscích.

V roce 2022 nabízelo DYS-centrum® klientům následující služby:

- ✓ **komplexní reedukace** specifických poruch učení a/nebo chování;
- ✓ **rozvíjející cvičení** pro děti předškolního věku;
- ✓ **ucelené rozvíjející programy** na podporu vybraných kognitivních funkcí pro děti v předškolním věku i školou povinné (např. program **HYPO, MAXÍK, ROPRA-TEM**);
- ✓ **grafomotorický nácvik**;
- ✓ **Feuersteinova metoda instrumentálního obohacování**;
- ✓ **Já na to mám!** – program rozvoje učebních strategií pro studenty středních škol s dyslexií.

Většinu činností s dětmi předškolního a mladšího školního věku absolvují také **rodiče**, neboť jejich zapojení do práce s klienty pokládáme za klíčové pro úspěšné zvládnutí obtíží. Klienti navštěvují DYS-centrum® v nejkratším intervalu 2x týdně, v nejzažších případech jen 1x měsíčně. V mezidobí je nesmírně důležitá průběžná domácí práce rodičů s dětmi, která probíhá nenásilnou, převážně hravou formou a využívá metody, které přispívají k rozvoji dětí, pokud se tradiční školní postupy stanou neúspěšnými.

V roce 2022 iniciovalo spolupráci s DYS-centrem **142 nových klientů**. **Přímé práci** s dětmi, dospívajícími či dospělými se SPUCH bylo v průběhu roku věnováno **1682,5 hodin**, které v různém rozsahu navštívilo **222 klientů**. Nejvyšší počet návštěv v průběhu roku činil 33 hodin. Kromě setkání s klienty tváří v tvář byl zejména se staršími a dlouhodobými klienty využíván také formát on-line setkání. Diagnostická činnost se konala vždy prezenčně.

2. Konzultační činnost

DYS-centrum® nabízí konzultace **rodičům dětí i dospívajících** se SPUCH, kteří se na nás obracejí s žádostí o pomoc, dále **dospělým**, kteří čelí specifickým poruchám učení a/nebo chování v pracovním procesu nebo v průběhu dalšího vzdělávání (dálkového studia SŠ, vysokoškolského studia), a v neposlední řadě **učitelům**, poradenským pracovníkům či dalším vychovatelům dětí a dospívajících se SPUCH.

Specifickou cílovou skupinu představují cizinci, kteří v ČR žádají o české občanství. Součástí procesu získání občanství je také povinná zkouška z českého jazyka, což pro jedince se specifickými poruchami

učení představuje obtížně překonatelnou bariéru. Začali proto více využívat konzultací a podpory ze strany DYS-centra, včetně stanovení doporučených modifikací pro průběh uvedené zkoušky.

Počet jednorázových konzultací v roce 2022 činil 124.

3. Vzdělávací činnost

DYS-centrum® Praha z. ú. je **akreditované pracoviště MŠMT** a v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků nabízí každoročně několik desítek kurzů, seminářů i pracovních dílen v různém rozsahu. Lektory kurzů jsou především psychologové, speciální pedagogové a učitelé s dlouholetou praxí a zkušenostmi v oblasti specifických poruch učení a chování.

V roce 2022 DYS-centrum® uspořádalo následující vzdělávací akce:

- ✓ ACFS – zaškolení v užívání diagnostického nástroje (realizován 2x)
- ✓ CAS 2 – zaškolení v užívání diagnostického nástroje (realizován 2x)
- ✓ Čtení baví každého
- ✓ Diagnostika dyskalkulie
- ✓ Dyslexie a dysortografie prakticky
- ✓ HYPO – Prevence SPUCH v předškolním a raném školním věku
- ✓ Jak (pře)žít s ADHD
- ✓ Jak trénovat paměť, aby se nám lépe učilo
- ✓ Kurz administrátorů testů kognitivních schopností Woodcock-Johnson IV (realizován 7x)
- ✓ Lezení – základ grafomotoriky
- ✓ Matematika názorně nejen pro žáky s dyskalkulií
- ✓ Metoda dobrého startu (realizován 3x)
- ✓ Metody vyučování čtení
- ✓ Pedagogická podpora dítěte s narušenou komunikační schopností v MŠ
- ✓ Pomoc mi naučit se číst
- ✓ Program pro rozvoj pracovního tempa (ROPRASTEM)
- ✓ Rozvoj grafomotoriky u dětí předškolního a mladšího školního věku (realizován 2x)
- ✓ Signály SPU na počátku školní docházky (Test rizika poruch čtení a psaní pro rané školáky) (realizován 2x)
- ✓ Specifické poruchy učení a chování a jejich náprava
- ✓ SPU a výuka matematiky (prevence a náprava)
- ✓ SPU na 2. a 3. stupni
- ✓ Vyučování cizím jazykům u žáků se specifickými poruchami učení
- ✓ Žáci se specifickými poruchami učení a chování a efektivní strategie učení (zejména na 2. stupni ZŠ)
- ✓ Žák s dyslexií a počáteční výuka anglického jazyka
- ✓ Žák ZŠ s vývojovou dysfázií (realizován 2x)

Na všech uvedených vzdělávacích akcích bylo dohromady **proškoleno 757 frekventantů**. Vzdělávací akce navštěvují nejen učitelé, ale také školští poradenská pracovníci, rodiče našich klientů a studenti vysokých škol. Po ukončení protipandemických opatření jsme obnovili také pořádání kurzů na zakázku škol

a školských poradenských zařízení. Některé vzdělávací akce se tak konaly mimo sídlo DYS-centra pro celé sborovny anebo týmy poradenských institucí.

Studenti psychologie a speciální pedagogiky v roce 2022 rovněž využívali **nabídku stáží a náslechnů** v průběhu přímé práce s klienty.

V roce 2022 obdrželo DYS-centrum® akreditaci, resp. prodloužení akreditace, MŠMT ČR na vzdělávací akce:

- ✓ Diagnostika dyskalkulie
- ✓ Dyskalkulie – reedukace – mladší a starší školní věk
- ✓ Komunikace s rodiči v problémových situacích
- ✓ Kurz administrátorů testů kognitivních schopností Woodcock – Johnson IV
- ✓ Lezení – základ grafomotoriky
- ✓ Matematika názorně nejen pro žáky s dyskalkulií
- ✓ Metody vyučování čtení
- ✓ Nácvik čtení a psaní na počátku školní docházky
- ✓ Náročné situace ve školní třídě
- ✓ Pedagogická diagnostika u žáků se specifickými poruchami učení a chování
- ✓ Program pro rozvoj pracovního tempa (ROPRADEM)
- ✓ Předškolák s problémovým chováním
- ✓ Signály specifických poruch učení a na počátku školní docházky (Test rizika)
- ✓ Specifické poruchy učení na 2. a 3. Stupni
- ✓ Úskalí práce se žáky se SPUCH (řešení praktických problémů)
- ✓ Vyučování cizím jazykům u žáků se specifickými poruchami učení
- ✓ Žák s dyslexií a počáteční výuka anglického jazyka
- ✓ Žák ZŠ s vývojovou dysfázií

4. Informační a publikační činnost

V roce 2022 pokračovalo DYS-centrum® ve své publikační činnosti. Vzhledem k vysokému množství odběratelů bylo nutné dotisknout pracovní listy **Zrakové vnímání: Optická diference, díl I, Jedním tahem, Myšlenkové mapy v českém jazyce, díl I a Myšlenkové mapy v českém jazyce, díl II.**

V roce 2022 vycházel pravidelně on-line měsíčník **Zpravodaj DYS-centra Praha**, který je distribuován všem zájemcům z řad pedagogických pracovníků, rodičů klientů i dalších příznivců DYS-centra. Zpravodaj informuje o aktivitách DYS-centra, sdílí odborné příspěvky, odkazy na užitečné materiály a další zdroje, přináší rozhovory s renomovanými odborníky, kteří s DYS-centrem dlouhodobě spolupracují.

III. Zapojení DYS-centra do aktivit externích organizací

V roce 2022 pokračovala **spolupráce s firmou Propsysco, s.r.o.**, která vydává diagnostické metody **ACFS, CAS2 a WJ IV**. DYS-centrum® pořádá kurzy nezbytné pro osvojení administrace diagnostických nástrojů a interpretace výsledků.

DYS-centrum® Praha pokračovalo také v aktivitách ve své pobočce v **ZŠ Cimburkova**, která při těchto aktivitách nabízela úzkou spolupráci. Za grantové podpory **MČ Praha 3** byl v roce 2022 realizován projekt

Čtení nás baví – Centrum pro malé a velké čtenáře, který nabízel základním školám v MČ Praha 3 zdarma čtenářské dílny a jednou týdně byl otevřen pro děti z MČ Praha 3 nízkoprahový čtenářský / studijní klub. V rámci projektu se uskutečnilo 53 dílen, kterých se zúčastnila 996 žáků základních škol se svými vyučujícími. Nízkoprahový klub navštívilo 82 dětí.

DYS-centrum® Praha již tradičně umožňuje realizaci výzkumných studií studentům VŠ i akademikům. Výzkumy se zaměřují především na oblast kognitivního rozvoje, prověřování intervenčních metod, standardizaci diagnostických nástrojů, to vše v úzké vazbě na problematiku specifických poruch učení a chování.

IV. Hospodaření v roce 2022

V roce 2022 činily celkové **příjmy** DYS-centra **6.076.683 Kč** (včetně grantové podpory). Nejvýznamnější podíl představovaly platby za prodej metodických materiálů, vzdělávací aktivity a grantová podpora. Nezanedbatelnou součástí byly rovněž příjmy od klientů za diagnostickou, reedukační a konzultační činnost.

Výdaje v roce 2022 činily **6.879.167 Kč**. Nejvýznamnější položky této kategorie představovaly nákup zboží a mzdy zaměstnancům DYS-centra, nájem, nákup vybavení a provozní režie.

Do hospodaření DYS-centra se bohužel nadále promítá celosvětová společenská situace.

V. Dotace a granty

Třetím rokem bylo DYS-centrum® zapojeno také do mezinárodního projektu ASUMIE (Additional support and Mediated learning in Inclusive education) financovaného programem Erasmus + KA2, jehož cílem je sdílet znalosti a vybudovat mezinárodní síť další podpory inkluzivního vzdělávání pro děti a dospívající se speciálními potřebami. Partneři projektu jsou kromě ČR Belgie, Bulharsko, Itálie, Norsko, Slovinsko a Portugalsko.

Od 1. března do 1. listopadu 2022 jsme dále byli zapojeni do mezinárodního projektu malého rozsahu PASSie-minor (PASS Neuro-cognitive basis for Inclusive Education), jehož hlavním koordinátorem byla organizace Pedverket Kompetanse z Norska. Dále byli zapojeni kolegové ze Švédska, Kypru a Řecka, kteří působí v poradenských zařízeních i na vysokých školách. Cílem tohoto projektu bylo vzájemné sdílení zkušeností a znalostí zaměřených na teorii PASS a příprava projektu většího rozsahu.

Od září 2022 jsme zapojeni do tříletého projektu AdAPptive – Adaptive Digital Reading, který koordinuje Dublin City University a další partneři jsou z Belgie a Nizozemska. Projekt navazuje na náš dříve úspěšně realizovaný mezinárodní projekt „A is for App“. Jeho cílem je dále adaptovat a do praxe zavést aplikaci pro nácvik čtení nazvanou Karaton. Každá z partnerských organizací projektu ve své zemi navíc buduje tzv. „Community of practice“ (expertní skupiny), takže jsme do projektu v ČR zapojili čtyři základní školy.

Zpracovala doc. PhDr. Lenka Krejčová, Ph.D.
(ředitelka)